

שעור מורה מורינו הרב יהודה גנס שליט"א שבת חקת תשע"ז:

בדין ברכת שהחינו על לידת בת ונכד

- א. כתב המשנה ברורה¹ וז"ל: "אם נולדה בת... נראה לי פשוט דכפעם ראשון כשרואה אותה מברך ברכת שהחינו, דמי גרע ממי שרואה את חבירו לאחר שלוש יום ושמח בראיתו דמברך שהחינו".
- ב. וכעין זה כתב לקמן² בשם הפרי מגדים וז"ל: "כתב הפרי מגדים דאם נתבשר לו שילדה אשתו והוא היה במדינת הים וראהו עתה מברך שהחינו או מחיה המתים [אם הוא לאחר י"ב חודש]³ דודאי יש לו שמחה בולדו...".
- ג. והנה דין זה לכאור' צ"ע, דהלא בשלחן ערוך⁴ כתב וז"ל: מי שלא ראה את חבירו מעולם ושלח לו כתבים אע"פ שהוא נהנה בראיתו אינו מברך על ראיתו, וא"כ אף על ולדו, מה בכך שהוא שמח מאוד בראיתו, סוף סוף לא ראהו מעולם.
- ד. אלא דדברי הפמ"ג מיוסדים על מה שכתב שם המגן אברהם⁵, בביאור טעמו של השלחן ערוך וז"ל: "דכיון דלא ראהו אינו אוהבו כל כך", שעל פי זה כתב הפמ"ג שכל זה באחר, אולם בבנו אע"פ שלא ראהו מעולם יברך.
- ה. אולם קצת צ"ע בזה, דהנה מקור דברי הב"י הוא משו"ת הרשב"א בחלק רביעי⁶ [שהיה לפני הב"י בכת"י אלא שלא נדפס רק הרבה שנים לאחר מכן⁷, והמג"א והפמ"ג לא יכלו לראות דבריו], וברשב"א כתב לכאור' טעם אחר וז"ל: "שלא אמרו אלא במי שראה את חבירו ואח"כ נעלם ממנו... שהרי זה בראיתו עכשיו כאלו נעלם ממנו ומת ועכשיו חזר וחיה", ולטעם זה לכאור' אף בבנו או בתו לא יברך.
- ו. אלא דבשו"ת הר צבי⁸ כתב די"ל דכוונת הרשב"א כמגן אברהם דאין השמחה גדולה כ"כ, רק כשראהו ונעלם ממנו [וביאר בזה את טעמו של בעל המנחת אלעזר שבירך שהחינו בראית המהרש"א אלפנדרי זצ"ל למרות שלא ראהו מעולם, שהנהגתו לכאור' נסתרה מדברי השו"ע הנ"ל, עייש"ה]. אולם לכאור' פשטות דברי הרשב"א אינה כן, וצ"ב.
- ז. והגרש"ז אויערבאך זצ"ל⁹ כתב לפקפק בדברי הפמ"ג והמ"ב מטעם אחר, דבבנו ובתו אין עיקר השמחה בראיתם, שהרי לאחר מעט זמן לא יכירם בין שאר

¹ סימן רכ"ג ס"ק ב'.

² סי' רכ"ה ס"ק ה'.

³ לכאור' מהזמן בו נתבשר על לידתו.

⁴ שם סעיף ב'.

⁵ ס"ק ג'.

⁶ סימן ע"ו.

⁷ בשנת תקס"א נדפס לראשונה חלק ד' משו"ת הרשב"א בשאלוניקי, ואילו המג"א נפטר בשנת תמ"ג, והפמ"ג נדפס בשנים תקמ"ה-תקמ"ז.

⁸ או"ח א' סי' קט"ו.

⁹ עיין הליכות שלמה תפלה פכ"ג ס"י.

קהל עדת ישורון

י ר ו ש ל י ם

- התינוקות, אלא עיקר השמחה היא על הלידה, ובלידת בת לא תקנו לברך רק בלידת בן, עיי"ש¹⁰.
- ח. אולם כבר כתבו לדון על טעם זה¹¹, דעינינו הרואות שאנשים מתענגים הרבה בראיית בנם ובתם, ואין כאן שמחה פחותה משמחת רואה את חברו שלא ראהו מעולם.
- ט. ולענין מעשה כתבו בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל, דמן הראוי לקחת פרי חדש לצאת מידי ספק.
- י. והנה כל זה לענין רואה את בנו או בתו, אולם לענין ראיית נכד אף ששמח מאוד בראייתו, לכאור' אין לברך, דהלא גם בבנו ובתו יש לדון בזה הרבה וכנ"ל, והבו דלא להוסיף עלה, וצ"ע.
- יא. עוד יש להעיר בזה, דהנה בשער הציון כתב להסתפק במי ששמע שנולד לו בן וברך הטוב והמטיב, ושוב רואהו בתוך ל' יום, האם יחזור ויברך, או ששמא מכיון שהודה על הלידה לא יחזור ויברך על שמחת הראיה, שלפי זה נראה להעיר שהשומע שנולד לו בן ועדיין לא ראהו ועתיד לראותו בזמן הקרוב, מן הראוי שלא יברך עדיין הטוב והמטיב, אלא ימתין עד שיראהו [שאז בברכת הטוב והמטיב יפטור גם את שמחת הראיה¹²] כדי שלא להיכנס לספק.

¹⁰ וכפי הנמסר בשמו שם, הוראתו למעשה היתה שלא לברך.

¹¹ עיין בספר תורת היולדת להגר"י זילברשטיין מש"כ בזה.

¹² וכמבואר בפוסקים שברכת הטוב והמטיב היא כוללת יותר. [אולם יל"ע קצת, דלסברת הרשב"א שברכת שהחינו היא כעין ברכת מחיה המתים והודאה מיוחדת על שזוכה לראותו חי, מדוע יפטר על הודאה זו בברכת הטוב והמטיב, אלא דלרשב"א לכאור' ממילא לא מתחייב כאן בברכת שהחינו, כיון שלא ראהו מעולם, וכל הנידון הוא לצאת ידי החולקים שס"ל שעיקר ההודאה היא על השמחה, ועל זה בודאי נפטר בברכת הטוב והמטיב].